

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра управління земельними ресурсами

ЗАТВЕРДЖЕНО
Факультет землевпорядкування
від “ 14 ” травня 2026 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Контроль за використанням земель

Галузь знань	G «Інженерія, виробництво та будівництво»
Спеціальність	G18«Геодезія та землеустрій»
Освітня програма	«Геодезія та землеустрій»
Факультет (ННІ)	Землевпорядкування
Розробники:	Оксана САКАЛЬ, професор кафедри управління земельними ресурсами, д.е.н., с.н.с.; Євген БУТЕНКО, доцент кафедри управління земельними ресурсами, к.е.н., доцент

Опис навчальної дисципліни Контроль за використанням земель

(до 1000 друкованих знаків)

Навчальна дисципліна «Контроль за використанням земель» спрямована на формування у здобувачів вищої освіти знань і практичних навичок щодо організації, проведення та правового забезпечення контролю за використанням і охороною земель. Вивчаються теоретичні основи державного, самоврядного та громадського контролю, сучасні методи моніторингу земель, оцінки дотримання земельного законодавства, виявлення та попередження порушень у сфері землекористування. Особлива увага приділяється аналізу європейських стандартів і досвіду ЄС у сфері контролю за використанням земель, а також впровадженню інформаційних продуктів дистанційного зондування у контрольній діяльності.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	магістр	
Спеціальність	G18«Геодезія та землеустрій»	
Освітня програма	Геодезія та землеустрій	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вибіркова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	—	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	1	не передбачено
Семестр	2	
Лекційні заняття	15 год.	
Практичні, семінарські заняття	30 год.	
Лабораторні заняття	-	
Самостійна робота	105год.	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	3 год.	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни — теоретична та практична підготовка студентів спеціальності G18 «Геодезія та землеустрій» в обсягах, які будуть достатніми для здійснення діяльності, спрямованої на здійснення контролю за використанням та охороною земель.

Перелік навчальних дисциплін, які передують вивченню «Контроль за використанням земель»: «Формування агроландшафтів», «Оцінка і прогноз якості земель».

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати задачі прикладного, дослідницького та/або інноваційного характеру в сфері геодезії та землеустрою.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК05. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК06. Прагнення до збереження навколишнього середовища

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК02. Здатність критично осмислювати сучасні проблеми і перспективні напрями розвитку геодезії та землеустрою та суміжних галузей знань.

СК03. Здатність ефективно застосовувати теорії, принципи та технології математики, природничих, технічних, соціальних, економічних наук при розв'язанні комплексних задач геодезії та землеустрою.

СК04. Здатність здійснювати пошук необхідної інформації, обирати і застосовувати сучасні методи обробки, аналізу, оцінювання та оприлюднення даних, зокрема геопросторових, та метаданих при розв'язанні комплексних задач геодезії та землеустрою.

СК05. Здатність обґрунтовувати і оцінювати методи обстежень, вишукувань, випробувань, діагностики, моніторингу об'єктів геодезії та землеустрою.

СК07. Здатність організовувати діяльність та ефективно керувати складними та/або непередбачуваними робочими процесами у сфері геодезії та землеустрою.

СК08. Здатність захищати інтелектуальну власність, комерціалізувати результати науково-дослідної, винахідницької та проектної діяльності.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН06. Співпрацювати із замовниками та виконавцями робіт та послуг, готувати тендерні пропозиції в сфері геодезії та землеустрою, укласти відповідні договори.

ПРН09. Розробляти і впроваджувати заходи з оперативного та перспективного управління, прогнозування і планування геодезичного, картографічного та землепорядного виробництва з урахуванням наявних ресурсів та часових обмежень.

ПРН11. Виконувати комплексний аналіз і оцінювання стану об'єктів геодезії та землеустрою і оцінювати наслідки від запровадження практичних заходів.

ПРН13. Виконувати обстеження, випробування, діагностику, моніторинг об'єктів геодезії та землеустрою, розробляти заходи з охорони земель та оцінювати їх наслідки.

ПРН14. Критично осмислювати сучасні проблеми і перспективні напрями розвитку геодезії та землеустрою, дотичні міждисциплінарні проблеми.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
Модуль 1. <i>Правові основи контролю за використанням та охороною земель</i>														
Тема 1. Правові основи, завдання, принципи здійснення державного контролю за використанням земель. Досвід країн ЄС	1–2	16	2	4	-	-	55	Не передбачено навчальним планом						
Тема 2.Принципи державного контролю (нагляду) у сфері охорони земель	3–4	16	2	4	-	-								
Тема 3. Основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності. Перспективи використання інформаційних продуктів дистанційного зондування Землі	5–6	16	2	4	-	-								
Тема 4. Повноваження органів державної влади і органів місцевого самоврядування зі здійснення державного контролю за використанням та охороною земель	7–8	15	2	3	-	-								
Разом за модулем 1		63	8	15		-	55							
Модуль 2. <i>Здійснення заходів державного нагляду (контролю)</i>														
Тема5. Критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності, пов’язаної з використанням та охороною земель, і визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю)	9–10	18	2	6	-	-	50							
Тема 6. Повноваження державних інспекторів у сфері державного контролю за	11–12	18	2	6	-	-								

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
використанням та охороною земель. Порядок проведення перевірки														
Тема 7. Громадський контроль за використанням та охороною земель	13–15	21	3	3	-	-								
Разом за модулем 2		57	7	15	-	-	50							
Усього годин		150	15	30	-	-	105							
Курсовий проект (робота)														
Усього годин		150	15	30	-	-	105							

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Правові основи, завдання, принципи здійснення державного контролю за використанням земель	2
2	Принципи державної політики та правове регулювання у сфері охорони земель	2
3	Основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності. Перспективи використання інформаційних продуктів дистанційного зондування Землі	3
4	Повноваження органів державної влади і органів місцевого самоврядування зі здійснення державного контролю за використанням та охороною земель	2
5	Критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності, пов'язаної з використанням та охороною земель, і визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю)	2
6	Повноваження державних інспекторів у сфері державного контролю за використанням та охороною земель. Порядок проведення перевірки	2
7	Громадський контроль за використанням та охороною земель	2

4. Теми лабораторних (практичних, семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Оцінка правомірності використання земельної ділянки та визначення підстав для державного контролю» із використанням QGIS, Google Earth Pro та вебпорталу «Законодавство України»	5
2	Реалізація повноважень Держгеокадастру щодо здійснення державного контролю за використанням та охороною земель із використанням Google Earth Pro	5
3	Визначення ступеня ризику та планування заходів державного нагляду (контролю)» із використанням Microsoft Excel Online, Google Sheets та QGIS	5

4	Організація та документальне оформлення планового заходу державного нагляду (контролю)» із використанням LibreOffice Writer, Google Docs та QGIS	5
5	Виявлення та усунення порушень земельного законодавства за результатами перевірки із використанням LibreOffice Calc, Microsoft Excel Online та QGIS	5
6	Здійснення громадського контролю та використання даних дистанційного зондування Землі для виявлення порушень земельного законодавства» із використанням QGIS, Google Earth Pro та EO Browser (Sentinel Hub)	5

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Аналіз нормативно-правової бази державного контролю за використанням та охороною земель із використанням вебпорталу «Законодавство України»	25
2	Дослідження структури та повноважень органів державного контролю у сфері використання та охорони земель із використанням офіційних ресурсів органів державної влади	25
3	Ознайомлення з відкритими геопросторовими даними та засобами їх візуалізації Google Earth Pro	25
4	Опрацювання методичних підходів до оцінювання ризиків у сфері використання та охорони земель із використанням Microsoft Excel Online або Google Sheets	30

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне та письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист лабораторних робіт;
- пірінгове оцінювання, самооцінювання.

7. Методи навчання:

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод проєктного навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи, мозкового штурму
- метод гейміфікованого навчання.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Правові основи контролю за використанням та охороною земель		
Л.р. 1. Оцінка правомірності використання земельної ділянки та визначення підстав для державного контролю» із використанням QGIS, Google Earth Pro та вебпорталу «Законодавство України»	РН11, 13, 14. У т. ч. знати: правову основу охорони земель, зміст охорони земель, державний контроль за використанням земель як функціоєфективного управління у галузі охорони земель; органи, які виконують функції державного контролю за використанням та охороною земель, контрольну діяльність центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері здійснення державного нагляду (контролю), види порушень земельного законодавства; повноваження органів державної влади і органів місцевого самоврядування із здійснення державного контролю за використанням та охороною земель	20
Л.р. 2. Реалізація повноважень Держгеокадастру щодо здійснення державного контролю за використанням та охороною земель із використанням Google Earth Pro		20
Л.р. 3. Визначення ступеня ризику та планування заходів державного нагляду (контролю)» із використанням Microsoft Excel Online, Google Sheets та QGIS		15
С.р. 1. Аналіз нормативно-правової бази державного контролю за використанням та охороною земель із використанням вебпорталу «Законодавство України»		7
С.р. 2. Дослідження структури та повноважень органів державного контролю у сфері використання та охорони земель із використанням офіційних ресурсів органів державної влади		8
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Здійснення заходів державного нагляду (контролю)		
Л.р. 4. Організація та документальне оформлення планового заходу державного нагляду (контролю)» із використанням LibreOffice Writer, Google Docs та QGIS	РН06, 09. У т. ч. уміти: формувати повідомлення про проведення планового заходу державного нагляду (контролю) щодо додержання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері використання та охорони земель складати акти за результатами проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) щодо дотримання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері використання та охорони земель; формувати приписи про усунення порушень, виявлених під час	20
Л.р. 5. Виявлення та усунення порушень земельного законодавства за результатами перевірки із використанням LibreOffice Calc, Microsoft Excel Online та QGIS		20
Л.р. 6. Здійснення громадського контролю та використання даних дистанційного зондування Землі для виявлення порушень земельного		15

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
законодавства» із використанням QGIS, Google Earth Pro та EO Browser (Sentinel Hub)	проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) щодо додержання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері використання та охорони земель	
С.р. 3. Ознайомлення з відкритими геопросторовими даними та засобами їх візуалізації Google Earth Pro		7
С.р. 4. Опрацювання методичних підходів до оцінювання ризиків у сфері використання та охорони земель із використанням Microsoft Excel Online або Google Sheets		8
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 \cdot 0,7 \leq 70$	
Екзамен	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Запозичені матеріали повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу. Дотримуватися принципів етичного й відповідального використання систем ІІІ.
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1365>);
- цифрові освітні ресурси;
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної форм здобуття вищої освіти.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Altes W. K. K. Land policy for rural development in the European Union and its impact on access to land. *European Countryside*. 2022. Vol. 14, No. 4. P. 658–674. DOI: <https://doi.org/10.2478/euco-2022-0033>.
2. Auzins A., Brokking P., Jürgenson E., Lakovskis P., Paulsson J., Romanovs A., Valčiukienė J., Viesturs J., Weninger K. Land resource management policy in selected European countries. *Land*. 2022. Vol. 11, No. 12. P. 2280. DOI: <https://doi.org/10.3390/land11122280>.
3. Baldock D., Bradley H. *Transforming EU land use and the CAP: a post-2024 vision : policy paper*. Institute for European Environmental Policy, 2023. URL: <https://www.ecologic.eu/sites/default/files/publication/2023/50142-CAP-and-land-use-vision.pdf> (дата звернення: 12.05.2026).
4. European Environment Agency. *Land cover accounts: an approach to geospatial environmental accounting*. 2020. URL: <https://www.eea.europa.eu/publications/land-cover-accounts> (дата звернення: 12.05.2026).
5. Heuser I. Soil governance in current European Union law and in the European Green Deal. *Soil Security*. 2022. Vol. 6. P. 100053. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.soisec.2022.100053>.
6. Барвінський А. В., Тихенко Р. В. *Інженерно-технологічна регламентація охорони земель : навч. посіб.* Київ : Компринт, 2017. 766 с.
7. Деякі питання функціонування сервісу фіксації фактів заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу внаслідок надзвичайних ситуацій, подій, збройної агресії Російської Федерації «ЕкоЗагроза» : постанова Кабінету Міністрів України від 28.07.2023 № 783. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/783-2023-p#top> (дата звернення: 12.05.2026).
8. *Довідник із землеустрою* / за ред. Л. Я. Новаковського. 4-те вид., перероб. і допов. Київ : Аграрна наука, 2015. 492 с.
9. Дорош О. С., Ісаченко Н. В., Мартин А. Г., Осипчук С. О., Лоїк Г. К. *Теоретичні засади зонування земель в Україні : монографія*. Київ : МВЦ Медінформ, 2011. 183 с.
10. *Здорові ґрунти України: 2019. Інтегроване управління природними ресурсами деградованих ландшафтів лісостепової та степової зон України : огляд діяльності проекту*. Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (ФАО). URL: <https://www.fao.org/3/ca7464uk/CA7464UK.pdf> (дата звернення: 12.05.2026).
11. *Земельний кодекс України* : Закон України від 25.10.2001 № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> (дата звернення: 12.05.2026).

12. *Землевпорядне забезпечення сільськогосподарського землекористування : монографія* / за заг. ред. Й. М. Дороша. Київ : Аграрна наука, 2023. 222 с. DOI: <https://doi.org/10.31073/978-966-540-588-7>.
13. Капінос Н. О., Гончаров В. В. *Методичні вказівки щодо виконання практичної роботи з дисципліни «Державний контроль за використанням та охороною земель»*. Суми : СНАУ, 2020. 60 с.
14. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 12.05.2026).
15. *Методичні рекомендації здійснення державного контролю за використанням та охороною земель органами місцевого самоврядування* / за заг. ред. О. В. Слобожана. Київ : Асоціація міст України, 2022. URL: https://auc.org.ua/sites/default/files/library/met_rek_derzh_kontr_zemelw.pdf (дата звернення: 12.05.2026).
16. *Основи роботи громадських інспекторів, волонтерів та активістів, які зацікавлені у збереженні та відновленні довкілля України : метод. рекомендації*. Київ : OSCE, 2023. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/c/d/556440.pdf> (дата звернення: 12.05.2026).
17. *Охорона земель в житлово-комунальному господарстві в Україні : монографія* / Й. М. Дорош, Є. В. Бутенко, А. Й. Дорош та ін. Київ : Компрінт, 2023. 206 с.
18. Положення про громадських інспекторів з охорони довкілля : затв. наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 27.02.2002 № 88, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 20.03.2002 за № 276/6564. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0276-02#Text> (дата звернення: 12.05.2026).
19. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин : Закон України від 28.04.2021 № 1423-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1423-20#Text> (дата звернення: 12.05.2026).
20. Про державний контроль за використанням та охороною земель : Закон України від 19.06.2003 № 963-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-15#Text> (дата звернення: 12.05.2026).
21. Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності, пов'язаної з використанням та охороною земель, і визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) : постанова Кабінету Міністрів України від 03.10.2018 № 801. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/801-2018-п#top> (дата звернення: 12.05.2026).
22. Про затвердження уніфікованої форми акта, що складається за результатами проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) щодо дотримання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері використання та охорони земель, та інших форм розпорядчих документів : наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 04.09.2023 № 1625. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1787-23#Text> (дата звернення: 12.05.2026).
23. Про землеустрій : Закон України від 22.05.2003 № 858-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/858-15> (дата звернення: 12.05.2026).

24. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності : Закон України від 05.04.2007 № 877-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text> (дата звернення: 12.05.2026).
25. Про охорону земель : Закон України від 19.06.2003 № 962-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text> (дата звернення: 12.05.2026).
26. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1264-12> (дата звернення: 12.05.2026).
27. Скляр Ю. Л., Гончаров В. В. *Державний контроль за використанням та охороною земель : курс лекцій*. Суми : СНАУ, 2019. 196 с.
28. Скляр Ю. Л., Гончаров В. В. *Методичні вказівки щодо виконання самостійної роботи з дисципліни «Державний контроль за використанням та охороною земель»*. Суми : СНАУ, 2019. 94 с.
29. *Словник термінів у сфері земельних відносин та землекористування* / Л. В. Паламарчук та ін. ; за заг. ред. А. М. Третяка. Київ : Август Трейд, 2008. 240 с.
30. Сохнич А. Я., Богіра М. С., Яременко Ю. І., Стойко Н. Є. *Державний контроль за використанням земель : підручник*. Львів : ГАЛИЧ-ПРЕС, 2018. 240 с.
31. *Управління земельними ресурсами та землекористуванням: базові засади теорії, інституціалізації, практики : монографія* / А. М. Третяк та ін. ; за заг. ред. А. М. Третяка. Біла Церква : ТОВ «Білоцерківдрук», 2021. 227 с.
32. *Управління земельними ресурсами територіальних громад: децентралізаційна модель : монографія* / Й. М. Дорош та ін. ; за ред. Й. М. Дороша. Київ : Компринт, 2023. 161 с.